

ἦθος καὶ ἠθικὴ (Μαυρόπουλος Δημήτριος)

/ [Γενικά Θέματα](#)

Τρεῖς γέροντες παρέβαλον τῷ Ἀββᾶ Σισώη, ἀκούσαντες τὰ περὶ αὐτοῦ. Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ πρῶτος· πάτερ, πῶς δύναμαι σωθῆναι ἀπὸ τοῦ πυρίνου ποταμοῦ; Ὁ δὲ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῷ. Λέγει αὐτῷ ὁ δεύτερος· πάτερ, πῶς δύναμαι σωθῆναι ἀπὸ τοῦ βρυγμοῦ τῶν ὀδόντων καὶ ἐκ τοῦ σκώληκος τοῦ ἀκοιμήτου; Λέγει αὐτῷ ὁ τρίτος· πάτερ, τί ποιήσω, ὅτι ἡ μνήμη τοῦ ἐξωτερικοῦ σκότους φονεύει με;

Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ γέρων εἶπεν αὐτοῖς· ἐγὼ οὐδενὸς τούτων μέμνημαι· φιλεύσπλαγχνος γὰρ ὢν ὁ Θεός, ἐλπίζω ὅτι ποιεῖ μετ' ἐμοῦ ἔλεος. Ἀκούσαντες δὲ τὸν λόγον τοῦτον οἱ γέροντες ἀπῆλθον λυπούμενοι. Μὴ θέλων δὲ ὁ γέρων ἐᾶσαι αὐτοὺς λυπούμενους ἀπελθεῖν, ὑποστρέψας αὐτοῖς εἶπε· μακάριοί ἐστε ἀδελφοί· ἐζήλωσα γὰρ ὑμᾶς· ὁ πρῶτος γὰρ ὑμῶν εἶπε περὶ τοῦ πυρίνου ποταμοῦ, καὶ ὁ δεύτερος περὶ τοῦ ταρτάρου καὶ ὁ τρίτος περὶ τοῦ σκότους· εἰ οὖν τοιαύτης μνήμης κυριεύει ὁ νοῦς ὑμῶν, ἀδύνατον ὑμᾶς ἀμαρτῆσαι· τί δὲ ποιήσω ἐγὼ ὁ σκληροκάριος, μὴ συγχωρούμενος εἰδέναι ὅτι κἂν ἔστι κόλασις τοῖς ἀνθρώποις; καὶ ἐκ τούτου πάση ὥρᾳ ἀμαρτάνω· καὶ μετανοήσαντες αὐτῷ εἶπον· καθάπερ ἠκούσαμεν οὕτως καὶ εἶδομεν» (Γεροντικόν, «Τοῦ Ἀββᾶ Σισώη τοῦ μεγάλου» ιθ', ἐκδ. «Ἀστήρ», Ἀθῆναι 31981, σελ. 112).

Ὁ ἄββᾶς Σισώης ἐκφράζει τὸ ἦθος. Οἱ τρεῖς μοναχοὶ κινουῦνται στὸν χῶρο τῆς

ήθικῆς. Ὁ πρῶτος εἶναι παραδομένος στοῦ ἔλεος τοῦ Θεοῦ. Οἱ ἄλλοι εἶναι παραδομένοι στοῦ φόβο. Ἡ διαφορὰ δὲν εἶναι ἀξιολογική, δὲν ἀφορᾷ στὴν ἐκτίμηση τοῦ δρόμου τῶν ἀρετῶν. Ἡ διαφορὰ εἶναι ὑπαρξιακή. Φανερῶνει δύο διαφοροποιημένους τρόπους ὑπάρξεως.

Τὸ ἐρώτημα εἶναι παλαιό. Ἔχει μὲν τεθεῖ ἤδη ἀπὸ τοὺς προφηῆτες τοῦ Ἰσραήλ, ἀλλὰ οὐσιαστικὰ τέθηκε μὲ δραματικὸ τρόπο κατὰ τοὺς ἀποστολικοὺς χρόνους καὶ ἔκτοτε δὲν ἔπαψε νὰ ἀπασχολεῖ –νὰ ταλαιπωρεῖ, θὰ τολμοῦσα νὰ πῶ– τὰ δρώμενα στοῦ ἐκκλησιαστικὸ βίο.

Ἄς ἀφήσομε προσώρας τὶς ἐνστάσεις τοῦ ἴδιου τοῦ Χριστοῦ ποὺ μᾶς παραδίδουν τὰ εὐαγγέλια, μὲ τὶς ἀντιδράσεις του στὴν κατεστημένη ἠθικὴ τάξη τῶν θρησκευόμενων Ἰουδαίων καὶ τὴ μανία τῶν τελευταίων ἀπέναντί του, καὶ ἄς δοῦμε τὰ προβλήματα ποὺ ἐμφανίζει ἓνας τέτοιος διάλογος ἀνάμεσα στοῦ ἠθους καὶ τὴν ἠθικὴ στὴ χριστιανικὴ κοινότητα τῶν ἀποστολικῶν χρόνων.

Ἡ ἴδια ἡ Ἀποστολικὴ Σύνοδος (τὸ 48 μ.Χ.) φανερῶνει αὐτὸν τὸν δραματικὸ διάλογο ἀνάμεσα στοῦ νόμο καὶ στὴ χάρη. Τὰ κείμενα μᾶς λένε ὅτι οἱ Ἀπόστολοι παραδίδονται σὲ ὅ,τι ἐντέλλεται τὸ Ἅγιο Πνεῦμα: «ἔδοξε τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι καὶ ἡμῖν» (Πράξ. 15,28). Τὸ ἐρώτημα ὅμως γιὰ τὴ σχέση ἠθους καὶ ἠθικῆς συνεχίζει νὰ ἀπασχολεῖ τὴν ἀποστολικὴ Ἐκκλησία, ὅπως φαίνεται ὅχι μόνον ἀπὸ ὅσα μᾶς μαρτυρεῖ ὁ εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς στὶς Πράξεις, ἀλλὰ, κυρίως, ἀπὸ ὅσα διαπραγματεύεται ὁ ἀπόστολος Παῦλος στὶς ἐπιστολές του. Ἡ σύγχυση, ποὺ καλεῖται ὁ Ἀπόστολος νὰ θεραπεύσει, δὲν προέρχεται τώρα ἀπὸ τοὺς ἀρνητὲς τοῦ Χριστοῦ Ἰουδαίους, ἀλλὰ ἀπὸ μέλη τῆς χριστιανικῆς κοινότητας – τὶς περισσότερες μάλιστα φορὲς ἀπὸ ἐπιφανῆ μέλη. Τὸ δραματικὸ στοιχεῖο αὐτοῦ τοῦ διαλόγου διατρέχει ἀρκετὲς ἀπὸ τὶς ἐπιστολές του, ὅπου ὁ Ἀπόστολος θὰ καταθέσει τὴν ὀριστικὴ του θέση, ποὺ παρέμεινε κυριαρχοῦσα θέση στὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας, παρὰ τὶς ἀντιδράσεις ἢ τὶς παρερμηνεῖες ποὺ μέχρι σήμερα ἐπιχειροῦνται. Εἶπαμε, ἀπὸ τὴ μιὰ τὸ ἠθος τοῦ ἀββᾶ Σισῶη, ἀπὸ τὴν ἄλλη ἢ ἠθικὴ τῶν τριῶν ἐπισκεπτῶν του.

Γιὰ νὰ γίνῃ κατανοητὴ ἡ σημασία τῆς θεολογίας τοῦ ἀποστόλου Παύλου στοῦ θέμα αὐτό, ἐπικαλοῦμαι μερικὲς ἀπὸ τὶς «δυνατὲς» φράσεις στὶς ἐπιστολές του.

Ὅπως γνωρίζομε, τὸ θέμα τῆς σχέσης νόμου καὶ χάρης τὸ διαπραγματεύεται στὶς ἐπιστολές Πρὸς Ῥωμαίους καὶ Α΄ πρὸς Κορινθίους, χωρὶς νὰ λείπει καὶ ἀπὸ ἄλλες ἐπιστολές. Ἡ θέση του μοιάζει νὰ εἶναι ἀπόλυτη: πρῶτα πίστη στοῦ Χριστό, τὸν ἀναστημένο βέβαια Χριστό, καὶ ἔπειτα ἀποδοχὴ τῆς δωρεᾶς τοῦ Θεοῦ ποὺ κάθε πιστὸς καλεῖται νὰ τὴν κάνει δύναμη ζωῆς. Ὁ ἴδιος τὸ ἔχει ζήσει ὡς πραγματικότητα καὶ τὸ ζεῖ ὡς διαρκὴ παρουσία τῆς θείας δυνάμεως: «χάριτι Θεοῦ

εἶμι ὃ εἶμι» (Α΄ Κορ. 15,10) θὰ ἐπισημάνει μὲ ἐνταση. Εἶναι πεπεισμένος ὅτι ὁ μόνος τρόπος νὰ σωθεῖ ὁ ἄνθρωπος, νὰ γίνῃ δηλαδὴ σῶος καὶ ὡς πρὸς τὴ φύση του καὶ ὡς πρὸς τὸ γίγνεσθαι στὴν παρούσα ἢ στὴ μέλλουσα ζωὴ, εἶναι νὰ ἀποδεχθεῖ τὴν υἰότητα, νὰ γίνῃ υἱὸς τοῦ οὐρανοῦ Πατρός. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι ὁ πιστὸς γρηγορεῖ νὰ εἶναι δοχεῖον τῶν δυνάμεων τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. «Ὅσοι γὰρ Πνεύματι Θεοῦ ἄγονται, οὗτοί εἰσιν υἱοὶ Θεοῦ. Οὐ γὰρ ἐλάβετε Πνεῦμα δουλείας πάλιν εἰς φόβον, ἀλλ' ἐλάβετε Πνεῦμα υἰοθεσίας, ἐν ᾧ κράζομεν· ἀββᾶ ὁ Πατήρ» (Ρωμ. 8,14-15).

Καὶ τὰ ἔργα; Ποιὰ εἶναι ἡ δυναμικὴ τῶν «καλῶν» ἔργων, ἡ δυναμικὴ τῆς τήρησης τῶν ἐντολῶν; Ἡ δυναμικὴ τους γεννιέται στὴν ἀπουσία τοῦ φόβου, στὴν παρουσία τῆς ἐλευθερίας, στὴν ἀποδοχὴ τοῦ θείου ἐλέους. «Ἄρα οὖν οὐ τοῦ θέλοντος οὐδὲ τοῦ τρέχοντος, ἀλλὰ τοῦ ἐλεοῦντος Θεοῦ» (Ρωμ. 9,16). Στὴν Πρὸς Ἐφεσίους θὰ γίνῃ πιὸ συγκεκριμένος: «Τῇ γὰρ χάριτί ἐστε σεσωσμένοι διὰ τῆς πίστεως· καὶ τοῦτο οὐκ ἐξ ὑμῶν, Θεοῦ τὸ δῶρον, οὐκ ἐξ ἔργων, ἵνα μὴ τις καυχῆσθαι» (Ἐφ. 2,9-9). Τὸ ἀκοῦμε αὐτό, ἢ δὲν τὸ ἀκοῦμε; Καρπὸς αὐτοῦ τοῦ δώρου, τῆς δωρεᾶς, τῆς χάριτος, εἶναι ἡ καλὴ ἀλλοίωση, ὅπως ὀνομάζουν οἱ νηπτικοὶ Πατέρες τὸ ἀποτέλεσμα τῆς παρουσίας τῶν θείων δυνάμεων ἐντὸς τῶν πιστῶν. Αὐτὴ τὴν καλὴ ἀλλοίωση θὰ τὴν ὀνομάσει, στὴν Α΄ πρὸς Κορινθίους, «ὁδὸν καθ' ὑπερβολὴν», περιγράφοντάς τὴν ὡς ἀγάπη, καὶ μάλιστα ἐνυπόστατη ἀγάπη, ἀφοῦ ὁ μόνος ποὺ ἀγαπᾷ μὲ τὸν τρόπο ποὺ ἐκθέτει στὸ 13ο κεφάλαιο τῆς ἐπιστολῆς, εἶναι ὁ Χριστός.

Ἄς θυμηθοῦμε τὴν στάση τῶν εὐσεβῶν Ἰουδαίων στὰ εὐαγγέλια, ποὺ ἐλέγχουν τὴν παρουσία καὶ τὸν λόγο τοῦ Χριστοῦ μὲ βάση τὰ ἔργα τους ποὺ ὑλοποιοῦν τὶς ἀπαιτήσεις τοῦ νόμου, ἔστω τοῦ νόμου ὅπως τὸν ἐρμηνεύουν. Μήπως ὅμως μέχρι σήμερα δὲν παγιδευόμαστε σὲ τέτοιες ἀντιλήψεις, ὅταν ἐπενδύομε σὲ ἀξιολογίες; Μήπως μέχρι σήμερα δὲν εἴμαστε ὁμηροὶ ἐρμηνειῶν ποὺ παρακάμπτουν τὴν δυνατότητα ἐκπληξῆς λόγω ἀκριβῶς τῆς παρουσίας καὶ τῶν ἐνεργειῶν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος; Τὸ ἐρώτημα εἶναι γιὰ τὸ «λεῖμμα», τὸ ἐκλεκτὸ ὑπόλοιπο ὄσων ἔχουν κληθεῖ σὲ συνάντηση μὲ τὸν Χριστό. Ποιὰ προετοιμασία θὰ ἐγγυηθεῖ τὴν συναρίθμηση ἐνὸς πιστοῦ σ' αὐτὴ τὴν νέα οἰκογένεια, ὅπου ὅμαιμοι μὲ τὸν Υἱὸ θὰ εἴμαστε υἱοὶ τοῦ Πατρός του; Ὁ Ἀπόστολος προκαλεῖ μὲ τὴν θέση του: «Οὕτως οὖν καὶ ἐν τῷ νῦν καιρῷ λεῖμμα κατ' ἐκλογὴν χάριτος γέγονεν. Εἰ δὲ χάριτι, οὐκέτι ἐξ ἔργων· ἐπεὶ ἡ χάρις οὐκέτι γίνεται χάρις. Εἰ δὲ ἐξ ἔργων, οὐκέτι ἐστὶ χάρις· ἐπεὶ τὸ ἔργον οὐκέτι ἐστὶν ἔργον» (Ρωμ. 11,5-6).

Ἀρκετοὺς αἰῶνες ἀργότερα, ὁ ἅγιος Μάξιμος ὁ Ὁμολογητὴς θὰ ξαναθυμίσει τὶς θέσεις τοῦ ἀποστόλου Παύλου, διακρίνοντας τὴν ἀλήθεια ἀπὸ τὴν ἀρετὴ. Μᾶς καλεῖ νὰ ἱεραρχήσουμε ἐκ νέου τὶς προτεραιότητες, ἀσκώντας τὴν ἀρετὴ γιὰ νὰ παραμένομε στὴν ἀλήθεια καὶ ὄχι ὑποτάσσοντας τὴν ἀλήθεια στὴν ἀρετὴ: «... ὅτι

διὰ τὴν ἀλήθειαν ἐστὶν ἡ ἀρετὴ ἀλλ' οὐ διὰ τὴν ἀρετὴν ἡ ἀλήθεια. Ὅθεν ὁ διὰ τὴν ἀλήθειαν πράττων τὴν ἀρετὴν κενοδοξίας οὐ τιτρώσκειται βέλεσιν, ὁ δὲ τὴν ἀλήθειαν ἀρετῆς ἔνεκεν ἐπιτηδεύων σύνοικον ἔχει τῆς κενοδοξίας τὴν οἴησιν» (Πρὸς Θαλάσσιον, Α', 19).

Τελικά, οἱ ἔννοιες ἦθος καὶ ἠθικὴ εἶναι ὁμόλογες ἢ ἀσύμπτωτες; Νομίζω ὅτι ἡ ἀπάντηση φωτίζεται ἀπὸ τὸ περιεχόμενο πού θὰ δώσουμε ὅσον ἀφορᾷ τὸ ἐρώτημα γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου. Ἄν ἀντιλαμβανόμαστε τὴ σωτηρία ὡς ἐπιβράβευση ἀρετῶν, ἀκόμα καὶ τῆς ἀγάπης ὡς ἀρετῆς, τότε οἱ δύο ἔννοιες εἶναι ἀσύμπτωτες. Ἄν τὴν ἀντιλαμβανόμαστε ὡς ἀποκατάσταση τῆς φύσης, δηλαδή ὡς ἐγχρίστωση (ἢ θέωση, ἂν θέλετε), τότε οἱ δύο ἔννοιες εἶναι ὁμόλογες. Μὲ ἄλλα λόγια, ἂν τὸ ἦθος προσδιορίζει τὸ περιεχόμενο τοῦ τρόπου βιωτῆς (πού συμφωνοῦμε νὰ τὴν λέμε ἠθικὴ ζωή), ὁ δρόμος γιὰ τὴ σωτηρία ἀναγνωρίζεται καὶ προβάλλεται ὡς συνέπεια τῆς πίστεως. Σὲ ἀντίθετη περίπτωση, ἂν ἡ ἠθικὴ, ἓνα σύνολο δηλαδή ἐκφρασης τοῦ βίου διὰ ἀρετῶν πού ἐμπεριέχουν, συνειδητὰ ἢ ἀσυνείδητα, ἀπαίτηση ἀξιομισθίας, προσδιορίζει τὸ ἐκκλησιαστικὸ ἦθος, τότε ἀναδεικνύεται μὲ δραματικὸ τρόπο ἢ ἐπισήμανση τοῦ Χριστοῦ ὅτι οἱ ἐκλεκτοὶ θὰ εἶναι λίγοι, παρὰ τὴν κλήση σὲ πολλούς. Τὰ ἀγιολογικὰ καὶ λειτουργικὰ κείμενα εἶναι γεμάτα ἀπὸ τέτοιες ἐπισημάνσεις.

Ὁ ἴδιος ὁ Χριστὸς ἀποκαλύπτει ὅτι ἦρθε γιὰ νὰ σώσει τὸν κόσμον καὶ ὄχι γιὰ νὰ τὸν κρίνει («οὐ γὰρ ἦλθον ἵνα κρίνω τὸν κόσμον, ἀλλ' ἵνα σώσω τὸν κόσμον», Ἰωάν. 12,47). Ἐπὶ δύο χιλιάδες χρόνια οἱ περισσότεροι χριστιανοί, ἐπιφανῶν δασκάλων μὴ ἐξαιρουμένων, ἔχουμε ἀποδυθεῖ σὲ ἓναν ἀγῶνα κριτικῆς ἀξιολόγησης τῶν ἀνθρώπων, καὶ μάλιστα ὄχι ἀπὸ ἀγάπη καὶ μέριμνα γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ ἀδελφοῦ μας, ἀλλὰ γιὰ διασφάλιση τῆς δικῆς μας ἀλάθητης ἐπιλογῆς. Θὰ δώσω ἓνα παράδειγμα γιὰ τὸν λαθεμένο τρόπο πού διαβάζομε τὰ ἴδια τὰ κείμενα τῆς παράδοσός μας. Ἡ Πενθέκτη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος δὲν ἐξέδωσε δογματικούς ὅρους ἀλλὰ κανόνες, καὶ μάλιστα τοὺς περισσότερους κανόνες πού ἐκδόθηκαν ποτὲ ἀπὸ Σύνοδο, τοπικὴ ἢ οἰκουμενικὴ. Αὐτοὺς τοὺς κανόνες, πού τοὺς ἐξέδωσε γιὰ νὰ βοηθήσει τὸν λαὸ τῆς Ἐκκλησίας στὴν ὁδοιπορία του γιὰ τὴ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ, τοὺς ἐμπιστεύτηκε στὸν ἑκασταχοῦ ἐπίσκοπο καὶ στὴ διάκρισή του, δηλαδή τοὺς ἐμπιστεύθηκε στὸ πρόσωπο πού προεδρεύει τῆς εὐχαριστιακῆς συνάξεως. Μὲ τὸ ἀκροτελεύτιο μάλιστα ἄρθρο της, τὸν κανόνα 102, ἔθεσε καὶ τὸν ἐπιδιωκόμενο σκοπὸ: παιδαγωγία πρὸς σωτηρία. Τὸ ζητούμενο δηλαδή δὲν ἦταν, καὶ δὲν πρέπει νὰ εἶναι, ἡ καταδίκη τοῦ ἀσθενοῦς μέλους τῆς εὐχαριστιακῆς κοινότητας, ἀλλὰ ἡ σωτηρία του. Πρέπει, μᾶς λέει αὐτὸς ὁ κανόνας, νὰ προσέχουν ὅσοι ἔχουν τὸ λειτούργημα νὰ ἐπιτρέπουν ἢ νὰ ἐμποδίζουν τὴν προσέλευση στὴ θεία Κοινωνία, «κατάλληλον τὴν θεραπείαν προσάγειν τῷ ἀρρωστήματι», νὰ προσφέρουν τὴν κατάλληλη θεραπεία, ὥστε «μή, τῇ ἀμετρίᾳ καθ' ἑκάτερον χρώμενος, ἀποσφαλεῖ

πρὸς τὴν σωτηρίαν τοῦ κάμνοντος», νὰ μὴν διακινδυνεύουν τὴ σωτηρία τοῦ πιστοῦ μὲ ἄμετρες ἀπαιτήσεις καὶ ἐφαρμογές. Εἶναι ἀκράϊο ἴσως αὐτὸ πὺ θὰ πῶ, ἀλλὰ μοιάζει νὰ ὑπονομεύει ἡ ἴδια ἡ Σύνοδος τοὺς κανόνες της, ἐπισημαίνοντας ὅτι ἂν λειτουργήσουν αὐτόνομα ἢ ἀπόλυτα θὰ ὀδηγήσουν σὲ ἓνα ἀνθρωποκτόνο ἀποτέλεσμα.

Ὅταν ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἀναλαμβάνει τὸ τιτάνιο, γιὰ τὴν ἐποχὴ του, ἔργο νὰ σχετικοποιήσῃ τὴ δύναμη τοῦ νόμου πὺ ἐξουθένωνε τοὺς πιστοὺς, καὶ νὰ τὸν ἐπαναξιολογήσῃ σὲ ἄλλη προοπτικὴ, τὴν προοπτικὴ πὺ πηγάζει ἀπὸ τὴ δωρεὰ τοῦ Θεοῦ, τὴ χάρις ὅπως συχνὰ τὴν ὀνομάζει, πίστευε ὅτι προτείνει τὸν μόνον δρόμον πρὸς τὴ σωτηρία, πὺ εἶναι ἡ παράδοση ἐκάστου πιστοῦ (πίστις ὀνομάζει αὐτὴ τὴν παράδοση) στὸν Χριστό. Ὀνόμασα τὸ ἔργο του τιτάνιο, γιὰτὶ εἶχε νὰ ἀντιπαλαίψῃ μὲ τὶς ἴδιες τὶς φυσικὲς δυνάμεις τοῦ ἀνθρώπου, δυνάμεις πὺ καὶ τὸν ἴδιον τὸν συνέθλιβαν. Εἶναι πρὸς εὐκολία μας, νομίζω, νὰ ὀνομάζομε «Ἰουδαῖζοντες» τοὺς πιστοὺς πὺ τοῦ ἀντιτάσσονταν. Κατ' οὐσίαν ἐπρόκειτο γιὰ ἄρνηση τῆς παρουσίας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τὸ ὁποῖο, μετὰ τὴν ἐπιδημία του «τὴν ἡμέραν τὴν μεγάλην τῆς Πεντηκοστῆς», παραμένει καὶ οἰκονομεῖ τὰ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὰ τῆς Δημιουργίας τοῦ Θεοῦ - τὸ ξέρομε ἢ δὲν τὸ ξέρομε, τὸ δεχόμεστε ἢ δὲν τὸ δεχόμεστε. Αὐτὴ ἡ παρουσία δίνει στὴν ἱστορία τοῦ κόσμου, καὶ τῆς Ἐκκλησίας εἰδικότερα, ἓναν χαοτικὸν χαρακτήρα, πὺ κάνει τὶς ἐνέργειές μας καὶ τὶς ἀποφάνσεις μας νὰ μοιάζουν ἀφελεῖς. Ἄλλοῦ παίζεται τὸ παιχνίδι. Καὶ αὐτὸ τὸ «ἄλλοῦ» ἀναπαύεται πάνω σὲ ἓνα τραπέζι, τὴν Ἁγία Τράπεζα, ὅπου καλούμαστε νὰ ἀποδεχθοῦμε τὴν υἱοθεσία πὺ μᾶς χαρίζεται «τρώγοντας» καὶ «πίνοντας» τὸν Χριστό.

Ὁ ἀββᾶς Σισώης, μὲ τὸν ὁποῖον ξεκινήσαμε, εἶναι παραδομένος στὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ καὶ ὄχι στὸν φόβον. Στὰ κείμενα ὁ ἀββᾶς περιγράφεται νὰ εἶναι ἐπίσης παραδομένος στὴν ἀγάπην - ἀγάπην πρὸς τὸν Θεὸν καὶ ἀγάπην πρὸς τὸν πλησίον. Καὶ ὅπως μᾶς παραδίδει ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης, «φόβος οὐκ ἔστιν ἐν τῇ ἀγάπῃ, ἀλλ' ἡ τελεία ἀγάπη ἔξω βάλλει τὸν φόβον, ὅτι ὁ φόβος κόλασιν ἔχει» (Α' Ἰωάν. 4,18). Οἱ τρεῖς ἐπισκέπτες μοναχοὶ εἶναι παγιδευμένοι στὸν ἐφιάλτη τῶν ἀξιομισθίων. Τυχεροὺς τοὺς ὀνομάζει ὁ ἀββᾶς, γιὰτὶ ἔτσι δὲν ἁμαρτάνουν. Εὐτυχῶς γι' αὐτοὺς, ἔγκαιρα καταλαβαίνουν ὅτι ἡ συνείδησις τῆς ἐνδιάθετης «ἁμαρτωλότητος» τοῦ ἀββᾶ Σισώη τὸν προφυλάσσει ἀπὸ τὴν ἐπαρση καὶ τὸν καθιστᾷ ἀνοιχτὸν στὸ ἔλεος καὶ τὴν δωρεὰν τοῦ Θεοῦ.

Πηγή: agiazoni.gr